

FORUM MARINUM - TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2024

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2024 oli Forum Marinumille monella tapaa merkittävä ja täynnä ääripäitä. Saavutimme kaikkien aikojen yleisöennätyksen: yli 106 000 maksettua museokäyntiä ja yhteensä 323 000 asiakasta merikeskuksen palveluissa ja tapahtumissa. Tämä osoittaa, että merelliseen perintöön, kulttuuriin ja tapahtumiin kohdistuu vahvaa kiinnostusta ja kysyntää.

Vuosi piti sisällään useita onnistuneita tapahtumia. Tall Ships Races ylitti kaikki odotukset, ja Turun ankkurisatamasopimus luo jatkuvuutta ja mahdollisuuksia tulevaisuuden kehitystyölle. Vuoden lopussa Valon polku sekä Suomen Joutsenen muuntuminen glögikahvilaksi osoittivat, kuinka monipuolisesti voimme palvella yleisöä ympäri vuoden.

Vaikka vuosi toi mukanaan menestystä, se oli myös kasvavan epävarmuuden ja haasteiden aikaa. Kulttuurialan ja laajemminkin julkisen rahoituksen leikkaukset heijastuvat Forum Marinumiin tulevana vuosina monelta suunnalta. On selvää, että muutokset edellyttävät sopeutumista ja rakenteellisia uudistuksia. Merellisen kulttuuriperinnön säilyttäminen on vaativa tehtävä, joka edellyttää ylisukupolvista pitkäjänteisyyttä ja erityisosaamista. Tarvitsemme jatkossakin sekä seiniä että asiantuntemusta, jotta perinnön arvo turvataan tulevaisuuteen.

Paras keino vastata haasteisiin on osaava, sitoutunut ja yhdessä ohjautuva henkilökunta sekä hyvät kumppanit. Haasteiden rinnalla mennyt toimintavuosi oli myös luovuuden ja yhdessä oppimisen aikaa. Kumppaneiden kanssa kehitimme ja kokeilimme uusia konsepteja, kuten Itämeri-aiheista pop up – taidetta, syvensimme yhteistyötä merellisten toimijoiden kanssa ja solmimme myös uusia yhteistyösuhteita. Hankkeet, kuten LIMi-projekti limisaumaveneisiin liittyvän aineiston käytön edistämiseksi ja syksyllä käynnistynyt Meidän meremme – valtakunnallinen merilukutaidon verkostomainen kehittämishanke, ovat tuoneet uusia ulottuvuuksia toimintaamme. Samalla ne ovat askel kerrallaan tehneet todeksi Yhdessä meren puolella –visiotamme.

Vuoden aikana saimme myös valmiiksi merikeskuksen uuden kokonaiskonseptin, joka paaluttaa uudistumisen polkuja kohti tulevaa Linnanniemeä ja vahvistuvaa merellistä Turkua. Näkemys kokonaisesta toiminnallisesta merikorttelista ja Forum Marinumin roolista porttina saaristoon ja Itämereen on kirkastunut. Palvelemme tulevaisuudessa yhä monipuolisemmin niin matkailijoita kuin tarjoamme viihtyisän olohuoneen alueen asukkaille.

Erityistä valoa tulevaisuudennäkymiin on luonut vuoden aikana toteutettu museolaiva Sigynin selvityshanke, jossa on käsitelty kunnossapidon haasteiden lisäksi vaihtoehtoisia ratkaisuja museolaivan tulevaisuudelle. Kansainvälisen vertailun kautta on käynyt ilmi, että uusi kuivan maan sijoitus osana Forum Marinumin aluetta voisi nostaa sekä Sigynin että koko Merikorttelin kokonaisuuden aivan uudelle tasolle suhteessa yhteisöihinsä sekä kaupunkitilaan. Suuret purjelaivat ovat vahvoja merellisiä symboleja, joiden ympärille nivoutuu kiehtova ja suuri tarina ihmisen ja meren suhteen muutoksesta kautta aikojen. Samalla ne linkittävät saumattomasti tulevaisuuteen.

STRATEGISET PAINOPISTEET JA TAVOITTEET VUONNA 2024

Vuoden 2024 aikana Forum Marinum keskittyi kehittämään toimintaansa strategian mukaisesti, vahvistaen asemaansa vetovoimaisena vierailukohteena, valtakunnallisena vastuumuseona sekä

kansainvälisesti merkittävänä merimuseona. Toimintaa ohjasivat kestävyys, ekologisuus ja monialainen yhteistyö eri sidosryhmien kanssa.

YHDESSÄ MEREN PUOLELLA

Forum Marinum on tunnistanut tehtäväkseen olla meren puolella ja näyttää, mikä meressä on parasta ja ihmeellistä. Meren ja ihmisen suhteen tarina koskettaa kaikkia, sillä meri vaikuttaa meihin ja me mereen. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta ihmisen ja meren suhteesta, syventää yhteistyötä meritoimijoiden kanssa sekä edistää ekologisesti kestäviä toimintamalleja.

Kohtaamisia ja tekoja meren puolesta

Vuonna 2024 merisuhteen vahvana tulkkina toimi taide. Kesäkauden ohjelmistossa Suomen Joutsenella Merisiskot-kollektiivin Meren uusi kerros teoskokonaisuus kuljetti ajattelemaan kriittisesti ja näkemään merimuseon roolin uusilla tavoilla. Samaan aikaan välikannella oli esillä lasten ja nuorten taidekoulu Konstan oppilastöiden näyttely.

Kesäkuussa Jenni Rutasen yhdessä kaupunkilaisten kanssa merikeskuksen piha-alueelle maalaaman jättimäisen asfalttimaalauksen Leijuvat levät ja liikkuvat eliöt aiheena on Itämeren erityisissä olosuhteissa elävät eliölajit ja levät. Siihen liittyvät viheristutukset toivat alueelle myös oleilumahdollisuuden ja monimuotoista vihreää pörriäisille.

Talvikauden kohokohtana osana joulukuun Valon polku –tapahtumaa loisti SISU-kollektiivin teos Rokko. Arkkitehtuuriin yhdistyvä, aktivistinen teos ”Rokko” oli rakennettu muovijätteestä. Teoksella taitelijat halusivat levittää tietoisuutta merten muovijäteongelmasta sekä luonnon vieraslajeista tarinallisin keinoin. Teoksen teema sai innoituksensa myös Merimonsterit-näyttelysisällöstä.

Sidosryhmätyössä tiivistettiin yhteistyötä erityisesti Turun ja Helsingin kaupunkien yhteisen Itämeri-haasteen kanssa, jossa liitettiin myös ohjausryhmään. Keväällä järjestettiin yhteistyössä avoin tapaaminen kaikille Varsinais-Suomen Itämeritoimijoille, jolle suunnitellaan myös jatkoa.

Itämeripäivä on John Nurmisen Säätiön lanseeraama päivä Itämerelle. Elokuussa järjestimme teeman mukaisen yleisötapahtuman yhteistyössä Itämerihaasteen kanssa. Tapahtuma ja sitä toteuttamassa olleet kumppanit välittivät tietoa meren monimuotoisesta luonnosta, kulttuurista ja historiasta. Tiedollisen puolen lisäksi päivän kantava ajatus on nauttia ja juhla Itämerestä sellaisena kuin sen on. Niinpä musiikki – ja muut taide-esitykset tulevat jatkumaan merikorttelissamme vuosittain elokuun viimeisenä torstaina.

Merilukutaidon edistäminen valtakunnallisesti

Syksyllä käynnistettiin Museoviraston innovatiivisen avustuksen turvin Meidän meremme – valtakunnallinen merilukutaidon toimintamalli –hanke, jonka tavoitteena on yhdessä itämeritoimijoiden, kulttuuriperintöalan ja kansalaisten yhteistyönä luoda kokeillen uusia toimintatapoja ja edistää merilukutaitoa valtakunnallisesti. Hankkeen myötä merilukutaito asetetaan Forum Marinumin pedagogiikan keskiöön.

Merisuhteen historiallisen muutoksen tutkiminen on ollut fokuksessa myös kokoelmatyössä, jossa merimuseokokoelmia on katsottu merisuhteen kannalta. Ihmisten ja merieläinten suhdetta merimuseon esinekokoelmissa tarkastelevan hankkeen tuloksena syntyvä tieteellinen artikkeli eteni vertaisarviointiin vuoden lopussa.

Kestävien toimintamallien toteuttaminen

Vuoden 2024 aikana ryhdyttiin toimenpiteisiin ympäristöjärjestelmä Ekokompassin käyttöönottamisessa tavoitteena järjestelmällistä ympäristötyötä ja vahvistaa kestävä kehityksen mukaista toimintaa. Edellisenä vuonna käynnistyneet kiinteistöjen energiatehokkuusinvestoinnit saatettiin päätökseen toimintavuoden aikana.

Forum Marinum on yksi Turun kaupungin ilmastotyön sopimuskumppaneista ja strategisena yhteisönä sitoutunut omilla toimillaan edistämään osaltaan päästövähennyksiä, mahdollistamaan asukkaille hiilineutraalia elämää, edistämään vihreää siirtymää innovaatio-, rahoitus- ja hankeyhteistyön kautta sekä vaikuttamaan kaupunkilaisiin.

KANSAINVÄLISEN TASON MERIMUSEO

Kansainvälisesti merkittävänä merimuseona kehittämisen painopisteinä ovat olleet erityisesti museolaivat sekä kokoelmien saavutettavuuden edistäminen. Museolaiva Sigynin tulevaisuutta selvitettiin erillisellä hankkeella yhdessä Museoalus Sigynin säätiön kanssa ja Suomen Joutsenen peruskunnostusprojekti käynnistettiin. Museoaluksiin liittyvää osaamista jaettiin sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Kokoelmien digitaalisuutta kehittämistä jatkettiin, jotta merellinen kulttuuriperintö olisi laajemman yleisön saavutettavissa.

Kansainvälisen tason museolaivat toiminnan keskiössä

Helmikuussa järjestettiin Forum Marinumissa kansainvälinen museolaivaseminaari, joka käynnisti samalla museolaiva Sigynin tulevaisuuksia selvittäneen hankkeen. Seminaariin osallistui paikan päällä xx osallistujaa ja lisäksi seminaari striimattiin. Ohjelmaan sisältyivät puheenvuorot Vasa-museosta Tukholmasta, National Maritime Museum Greenwichistä Lontoosta, Bremerhavenista Saksasta sekä Viron merimuseosta. Museoalus Sigynin säätiön ja Forum Marinumin yhteistä hanketta rahoittavat Turun kaupunki ja Åbo Akademin säätiö tavoitteena kartoittaa vaihtoehtoisia tulevaisuuden ratkaisuja Sigynille. Hankkeeseen osallistui laajasti sekä Forum Marinumin asiantuntijoita että eri alojen asiantuntijoita Suomesta ja kansainvälisesti. Projektipäällikkönä toimi KT Manne Kallio.

Alkuvuonna 2024 jatkettiin Suomen Joutsenen takilan peruskunnostuksen suunnittelua. Suomen Joutsenen viisivuotisen käsillä olevan peruskunnostuksen keskeisiä osia on koko takilan kunnostaminen. Kruununmakasiinin vintille rakennettiin takilatyöpaja kalusteineen ja työkaluineen. Vintti osoittautui erinomaiseksi työtilaksi pituutensa ja näyttävien puisten rakenteiden luoman tunnelman ansiosta. Vintillä ovat viihtyneet myös Forum Marinumin vapaaehtoiset, jotka ovat säännöllisesti kokoontuneet takilatöiden pariin.

Peruskunnostusta on hoidettu pääosin Suomen Joutsenen omalla tiimillä, jota määräaikaaisesti vahvistavat Marko Nikula ja Eugen Kirjanen. Takila-asiantuntijaksi kutsuttiin Hampurista Georg Albinus, joka konsultoi ja koulutti tiimiä useaan otteeseen vuoden aikana

Takilan vanntiruvien avaaminen ja kunnostus oli mittava työ, jonka ansiosta ruuvit saatiin toimintakuntoon ja takila säädettyä ja mitattua. Ennen keulamaston purkua Sigynin ja Joutsenen miehistöille järjestettiin kiipeilykurssi, sillä osa takilan purkutyöstä on tehtävä takilassa kiipeillen.

Syyskuun alussa keulamasto purettiin reilun viikon aikana Joutsenen oman miehistön sekä nostopalvelun toimesta. Jännittävä operaatio sujui hyvin, noin 25 tonnia maston osia ja kilometrin verran vaijereita

laskettiin kajalle Joutsenen viereen. Raakapuut ja mastotangot kuljetettiin erikoiskuljetuksella alihankkijan hiekkapuhallettaviksi ja maalattaviksi. Takilavaijerit vinsattiin Kruununmakasiinin vintille kunnostettavaksi. Pystyyn jäävä maston osa, alamasto, hiottiin, maalattiin ja paksuusmitattiin alihankkijoiden toimesta paikallaan. Myös keulapuomi jouduttiin myöhemmin nostamaan alas sen odotettua huonomman kunnan takia.

Merikeskuksen avolaitostyömaalla eri projekteissa valmistettiin aluksiin pressuja, kunnostettiin tykkivene Nuoli, entistettiin kolme torpedoa sekä maalattiin miinalaiva Keihässalmen ulkosivut ja kansia. Tykkivene Karjalan sisätilojen kunnostus- ja huoltotöitä jatkettiin. Lisäksi telakoitiin neljä museoalusta talven aikana laiturialueella ja tehtiin myös lasikuitutöitä.

Tykkivene Karjala toimi kulissina ja kuvauspaikkana kansainvälisessä elokuvatuotannossa. Pikkuförin liikennöinti mahdollisti perinteiseen tapaan Aurajoen ylityksen heinäkuussa ja pidennetyin vuoroin purjelaivatapahtuma Tall Ships Racesin aikana. Pikkuföri kuljetti joen yli kaikkiaan ennätysmäärän 24 117 matkustajaa.

Merimuseokokoelmien säilyttäminen ja saavutettavuus

Kokoelmien säilyttämistä edistettiin useiden ennaltaehkäisevien konservointitoimenpiteiden avulla: yli 700 esineeseen lisättiin käsittelyä vähentävä QR-koodi ja noin 200 taulua inventoitiin ja suojattiin uudelleen. Kokoelmien riskienhallintakartoitus valmistui syksyllä.

Kokoelmien digitointia ja takautuvaa luettelointia jatkettiin ja saavutettavuutta edistettiin avaamalla lisää aineistoja valtakunnalliselle Finna.fi-alustalle. Kokoelmien digitointiaste vuoden lopussa oli 87 % ja verkossa avoimesti saatavilla oli 74 % kokoelmista. Kulttuuriperintötyön näkyvyyttä edistettiin myös tekemällä useita nostoja sosiaaliseen mediaan kokoelmien säilyttämisestä.

Valtakunnallista museoiden tallennusyhteistyötä TAKO-verkostossa jatkettiin ja tehtiin nykydokumentointihanke Meyerin telakalla tallentamalla siivous- ja vedenpoistotyötä tekevän firman työtä.

Joulukuussa julkaistiin kirja "Amiraalin nyrkki. Tuima-luokan ohjusveneet 1974–1994" kirjoittajana Kari Huhtala. Kirjan avulla dokumentoitiin Tuima-luokan ohjusveneiden käyttöä ja ohjusveneiden toimintaperiaatteita. Vuonna 2021 käynnistynyttä hanketta rahoitti Maanpuolustuksen kannatussäätiö.

Forum Marinumin kokoelmaan kuuluvien veneiden kunnostusta jatkettiin yhteistyössä Turun Nuorten TyöTuki ry:n kanssa. Suulissa toimivassa venepajassa oli vuoden aikana kunnostettavana viisi eri venettä, esimerkiksi Suomen Joutsenen pelastusvene 1960-luvulta ja vuonna 2023 museon kokoelmiin saatu Solveig Sunsailor, joka oli valmistuessaan vuonna 1996 yksi Suomen ensimmäisistä aurinkovoimalla käytettäväksi suunnitelluista veneistä.

Osallisuuden lisääminen merelliseen kulttuuriperintöön

Forum Marinumin johdolla toteutettiin vuoden aikana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama LIMi-hanke, jossa kartoitettiin, kerättiin ja digitointiin limisaumaisten puuveneiden piirustuksia valtakunnallisesti. Yhdessä muiden museoiden, yhdistysten ja veneharrastajien kanssa suunnitellun hankkeen tavoitteena oli Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon sisältyvän perinteen kulttuuriperintömateriaalin tuominen saavutettavaksi museoille, tutkijoille, järjestöille, veneenveistäjille ja veneharrastajille. Keskeisinä yhteistyökumppaneina LIMi-hankkeessa olivat Museovirasto, Suomen merimuseo, Rauman merimuseo ja Puuveneveistäjät ry. Projektitutkijana toimi FM Liisa Saarinen. Hankkeessa digitointiin

kaikkiaan lähes 300 venepiirustusta eri puolilla maata. Digitoitu materiaali tuodaan laajasti saavutettavaksi Finna-hakupalvelun kautta vuoden 2025 aikana.

Yleisötyössä kaikille avoin mahdollisuus osallistua tarjoutui kesällä, kun merellisen korttelin alueelle toteutettiin taitelija Jenni Rutasen yhdessä kaupunkilaisten kanssa maalaama jättimäinen asfalttimaalaus Leijuvat levät ja liikkuvat eliöt. Lisäksi osana museoalus Sigynin selvityshanketta kaupunkilaiset ja matkailijat kutsuttiin mukaan arvioimaan Sigynin merkityksiä visioimaan sen tulevaisuutta. Kesällä järjestettiin niin kuvataide- kuin sanataidetyöpajat ja tehtiin laaja kyselytutkimus.

Verkossa ylläpidettiin edelleen museolaivoja ja vedenalaista sodankäyntiä esitteleviä 360-virtuaalinäyttelyitä Digimuseo.fi -palvelussa. Alkuvuodesta olimme mukana Digimuseon kokeiluissa kohdentaa palveluaan kouluille ja hoivakodeille tarjoten palveluun opastusaikoja, sekä kouluille suunnattua oppimisaineistoa. Digimuseon ylläpitämistä virtuaalinäyttelyistä sisällöiltään laajin virtuaalinäyttelymme matkustajalaiva Boresta säilytti asemansa vuoden katsotuimpana 872 vierailulla. Myös Sigynin virtuaalinäyttely ylsi yli 800 vierailun määrään. Kaikkiaan neljä virtuaalinäyttelyämme keräsi vuoden aikana 2 873 käyntiä. Laskua viime vuoteen oli havaittavissa, esimerkiksi Boren näyttelyn kerätessä edeltävänä vuonna 999 vierailua. Viime vuosi toi mukanaan muutoksia virtuaalinäyttelyiden saralla, kun Digimuseo -verkkopalvelun ylläpitäjäksi vaihtui Reveel Yhteinen Perintö Oy:n väistyessä tehtävästä. Vaikka Digimuseon virtuaalinäyttelyiden kävijöissä näkyi laskevaa trendiä verrattuna vuoden takaiseen, oli kasvua nähtävissä muissa digituotannoissamme, kuten Rannikkotyöstämö - verkkosivulla, sekä VR-laseihin asennetulla Linnakesaaret -virtuaalikierroksella. Osaksi 40 000+ näyttelyä asennetut VR-lasit keräsivät runsaasti positiivista palautetta kävijöiltä. Lisäksi jatkettiin Rannikkotyöstämö -verkkomuseon kehittämistä yhteistyössä Rannikkotyöstämön perinneyhdistyksen kanssa. Sivuston kävijämäärät kasvoivat vuoden 2023 9 720 istunnosta vuoden 2024 18 940 istuntoon.

Jo vakiintuneista toimintamuodoista jatkettiin Elämyspolkua.

Forum Marinumilla erilaisissa tehtävissä ja työprojekteissa toimi 31 vapaaehtoista, työtunteja heille kertyi 502.

Yleisötyön avainlukuja vuonna 2024:

- Opastusten kokonaismäärä 450 kpl
- Opastuksiin osallistuneiden henkilömäärä 6 896 henkilöä.
- Varhaiskasvatuksen ryhmille, kouluille ja oppilaitoksille pidettyjen opastusten kokonaismäärä 85 kpl. Kierroksille osallistui kaiken kaikkiaan 2 277 henkilöä.

Työpajoista: Lokakuussa jalkauduttiin kirjastoyhteistyön merkeissä Kaupungin kirjaston lasten osastolle, jossa kolmen päivän ajan tarjottiin maksutonta, ohjattua merimonsteriteemaista työpajatoimintaa.

Hiihtolomaa ja syyslomaa vietettiin Merimonstereiden parissa niin näyttelyssä, kuin Suomen Joutsenella. Suomen Joutsenella Muusa-Meduusan naamipaja ilahdutti lomalaisia ja tutunnäköisiä naamioita tuli mukavasti vastaan myös museon ulkopuolella. Merimonsteri -näyttelyssä puolestaan loma-aikoina perheillä oli mahdollista kierroksella oppaan kera selvittää, että löytykö perheestä mahdollisia uusia merimonstereiden tutkijoita.

Kesäkaudella Suomen Joutsenen välikansi nimettiin lasten messiksi, joka tarjosi puuhattavaa ja levähdyspaikkoja museokierroksen ohessa.

Kansainvälisten yhteyksien ylläpitäminen ja edistäminen

Vuoden aikana saatiin valmiiksi vuodesta alkaen 2022 käynnissä ollut Baltic Museum Resilience (BaMuR) -hanke, jossa luotiin kansainvälisten kumppanien kanssa keinoja parantaa museoiden ja muistiorganisaatioiden kriisinkestävyttä muun muassa koronaviruspandemian kokemusten pohjalta. Forum Marinum keskittyi hankkeessa varsinkin museoiden digitaalisten työkalujen kehittämiseen. Baltic Interreg –ohjelman rahoituksen avulla järjestettyä hanketta johti Viron sotamuseo (Kenraali Laidonerin museo) ja mukana olivat Forum Marinumin lisäksi Västervikin museo Ruotsista, Balteus –säätiö Puolasta ja kansallinen aluekehitystoimisto Liettuasta. Hankkeessa luotu työkalupakki julkaistiin syyskuussa 2024. Hankkeen tuloksista kerrottiin kotimaisille museoille suunnatussa avoimessa webinaarissa 26.9., ja sitä esiteltiin kansainväliselle yleisölle esimerkiksi liikenteen alan museoiden järjestö IATM:n konferenssissa Tampereella syyskuussa.

Syyskuussa järjestettiin Forum Marinumissa suomalais-ruotsalainen Bottnisk kontakt XXII -konferenssi teemalla “Katastrofer, olyckor och svåra tider. Konferenssiin osallistui yhteensä yli viisikymmentä tutkijaa, asiantuntijaa ja yhteistyökumppania Suomesta ja Ruotsista.

Tämän lisäksi Forum Marinum osallistui:

- Itämeren alueen kulttuuriperintökomitean Baltic Region Heritage Committee’n Coastal and maritime heritage- työryhmän toimintaan.
- Maailman merimuseoiden kongressiin (ICMM) syyskuussa Amsterdamissa ja Rotterdamissa osallistujana ja puhujana (esitelmä Sigynin tulevaisuushankkeesta)
- kansainvälisen liikenne- ja viestintähistorian museoiden konferenssin (IATM) järjestämiseen syyskuussa. Post-conference tour suuntautui Forum Marinumiin.
- työryhmän puheenjohtajana kansainvälisen merihistorian konferenssin järjestämiseen Jyväskylän yliopistossa helmikuussa.
- Suomenlinnassa pidetyn kansainvälisen WARPE (Warships resting in Peace) -konferenssiin järjestäjinä ja puhujina.
- yhteistyökumppanina kahteen Viron merimuseon näyttelyn tuottamiseen (Suuret merimatkat & Estonia-yhden laivan tarina -näyttelyt)

Forum Marinumin henkilökunta toteutti yhteensä kahdeksan Erasmus+-liikkuvuutta osana Trafiikki-verkoston liikkuvuusohjelmaa. Job shadowing –matkat suuntautuivat mm. Espanjaan, Tanskaan ja Saksaan kollegamuseoihin ja -kohteisiin.

Lisäksi emännöitiin vastavuoroisesti vuoden mittaan useita kansainvälisiä vieraita muun muassa Yhdysvalloista, Ruotsista, Virosta ja Australiasta.

Profiilia kansainvälisenä merimuseona nostettiin julkaisemalla neljä vertaisarvioitua tutkimusartikkelia kansainvälisissä merihistorian alan tiedejulkaisuissa.

Valtakunnallinen alan verkostojen edistäminen ja asiantuntijana toimiminen

Valtakunnallisena vastuumuseona Forum Marinumin tehtävänä on koordinoida vesiliikenteen kulttuuriperinnön alan toimijoiden ja museoiden yhteistyötä. Syksyllä järjestettiin vesiliikenteen historiaa tallentavien museoiden yhteistyökokous, joka pidetään joka toinen vuosi verkossa ja joka toinen vuosi paikan päällä. Osallistuttiin lisäksi alueellisten vastuumuseoiden (Alva) ja valtakunnallisten vastuumuseoiden (Valva) yhteistyön kehittämiseen. Lisäksi Forum Marinum on jäsenenä valtakunnallisessa liikenteen ja viestinnän alan museoiden Trafiikki-verkostossa, jonka projektipäällikkyyks siirtyi toimintavuoden aikana yhteistyösopimuksella Forum Marinumille.

Sotamuseon yhteistyömuseona osallistuttiin sotilasmuseoyhteistyöhön ja yhteiseen tapaamiseen Hämeenlinnassa syksyllä. Merivoimien historian osalta toimittiin yhteistyössä useiden Merivoimiin ja Rannikkotykistöön liittyvien yhdistysten ja kiltojen kanssa.

Museoalan osaamisen edistämiseen osallistuttiin vastaamalla kokoelmahallinnan opetuksesta Turun yliopiston ja Åbo Akademin yhteisessä museologian opintokokonaisuudessa. Lisäksi osallistuttiin museologian opiskelijoiden työharjoittelun ohjaamiseen. Osallistuttiin kumppanina Turun yliopiston hyvinvoiva Linnakaupunki –kaupunkitutkimushankkeeseen ja historiatieteiden kansallisen komitean työskentelyyn merihistorian oppialan edustajana.

Lisäksi toimittiin puheenjohtajana Suomen merihistoriallisessa yhdistyksessä, joka on ainoa merihistorian alan tieteellinen seura Suomessa. Toimittiin Nautica Fennica-merihistorian vertaisarvioiden tiedejulkaisun toimituskunnassa.

KOHTAAMISPAIKKA JA MERELLINEN KAUPUNKITILA

Merikeskuksen roolia kohtaamispaikkana ja merellisenä kaupunkitilana vahvistettiin. Vuoden aikana saatiin valmiiksi Forum Mariniumin aluetta, sisältöjä ja palveluja kokonaisvaltaisesti tarkasteleva kokonaiskonsepti, jonka tavoitteena on parantaa asiakaskokemusta, alueen hahmotettavuutta ja houkuttelevuutta niin matkailukohteena kuin asukkaiden ympärivuotisena olohuoneena. Kruununmakasiinin kiinteistön kunnostuksen ja tilaohjelman sekä näyttelyuudistuksen valmistelu olivat keskeisiä kehittämiskohteita.

Vetovoimainen, ympärivuotinen vierailu- ja matkailukohde

Lapsiperheet ovat Forum Mariniumilla hyvin tunnistettu käyttäjäryhmä. Lapsia kiinnostavat sisällöt saavat perheet vierailemaan Merikeskuksessa yhä uudelleen ja uudelleen yhteisen oleilun merkeissä. Vuonna 2024 lapsia hellittiin Suomen merimuseon alun perin tuottamalla Merimonsterit-näyttelyllä ja siihen liittyvällä monipuolisella ohjelmistolla. Näyttely avautui helmikuussa. Koulujen talvilomaviikolla järjestimme teeman mukaisia yleisöopastuksia ja työpajoja. Keväällä teimme yhteistyötä Laivaston soittokunnan kanssa, sillä Merimonsterit –teema oli heilläkin ajankohtainen. Huhtikuussa kuultiin Merimonsterit –konsertin promoosiintymiset Kruununmakasiinissa, missäpä muuallakaan kuin Merimonstereiden äärellä.

Kesän kohokohta oli Tall Ships races –tapahtuma 18.–21.7., jossa jo vakiintunut yhteistyö Turun kaupungin tapahtumakumppanina laajeni viestintäyhteistyöksi. Kokonaisuudessaan tapahtuma oli Forum Mariniumin kannalta onnistunut lisäten omia tuloja sekä tarjoten mahdollisuuden kokeilla uusia palveluja, joista kesän uutuus oli Suomen Joutsenen samppanjabaari. Turun kaupungin ankkurisatamasopimus antaa jatkuvuutta suunnitella tapahtuman tulevaisuutta myös Merikeskuksen kannalta.

Myös Turku Sea Jazz -festivaali on ollut Forum Mariniumin kesäkauden tärkeä tapahtumakumppani, ja vuoden elokuussa jazz levittäytyi myös merimuseon näyttelyihin ja Suomen Joutsenelle.

Muita uusia yhteistyösisältöjä olivat helatorstain Suomen Joutsenen kotikonsertti osana Turun musiikkijuhlien tarjontaa sekä Kesärauha-festivaalin aikainen yhteistyö.

Ympärivuotisuutta tutkittiin talviajan osalta osallistumalla Valon polkuun Rokko-tilausteoksella, mahdollistamalla tapahtuman pääteoksen sijoittaminen Merikeskuksen piha-alueelle sekä tuottamalla yhteistyössä Voiveljen kanssa kokeiluna Suomen Joutsenelle glögikahvila, joka houkutti tapahtumapäivinä yli 8 000 asiakasta viitoittaen tietä kohti yhä ympärivuotisempaa merikeskusta.

Suomen Joutsen oli auki kesäkauden lisäksi lomakausina talvi- ja syyslomalla, ja kokemukset ovat olleet positiivisia ja lisänneet myös merikeskuksen asiakasmääriä.

Vuoden mittaan paransimme viestintäkanaviamme. Verkkosivujen saavutettavuutta ja teknisiä ominaisuuksia kehitettiin. Sosiaalisessa mediassa luovuimme X-tilin käytöstä, ja sen sijaan aktivoituimme LinkedIn -viestinnässä. Facebook on edelleen osalle käyttäjäryhmistämme tärkeä viestintäkanava. Samoin Instagram, mutta erilaisin painotuksin. Jatkoimme viestintää näissä molemmissa kanavissa. Lisäksi Youtubeen julkaistut videot keräävät hyötyjä vielä vuosienkin. Esimerkiksi kun syksyllä tuli kuluneeksi 30 vuotta autolautta Estonian uppomisesta, viisi vuotta aiemmin kuvattu seminaaritallenteemme tekstitettiin ja editoitiin uudelleen julkaisua varten. Nyt videoilla on lähes 30 000 katselukertaa.

Forum Marinum oli avoinna toimintavuoden aikana 318 päivää.

Vuoden aikana toteutui 106 410 maksettua museokäyntiä (2023: 94 660). Käynneistä noin 31 000 käyntiä maksettiin Museokortilla (2023: 29 000)

Kaikkiaan alueen tapahtumat sekä Forum Marinumin museo-, kokous- ja ravintolapalvelut huomioiden noin 324 000 asiakasta hyödynsi merikeskuksen palvelutarjontaa toimintavuoden aikana.

Uusi kokonaiskonsepti – kohti Merikorttelia

Uuden kokonaiskonseptin myötä Forum Marinum tunnisti vahvemmin roolinsa kaupunkitilassa ja sen kehittämisessä. Linnanniemi kasvaa ja uudistuu ja Forum Marinum on aktiivisesti osa tätä kehitystä. Uuden kokonaiskonseptin ytimessä on ajatus elävästä, toiminnallisesta merellisestä korttelista, joka kutsuu olemaan ja viihtymään ympäri vuoden. Forum Marinum on portti merelliseen Turkuun ja saaristoon ja tuo tarinat ja palvelut jokaisen koettaviksi.

Kehittäminen suuntautui pistemäisten käyntikohteiden ja näyttelysisäiltöjen sijaan kokonaisvaltaisemmin merikorttelin alueeseen. Matalalla kynnyksellä kokeillen viitotettiin tietä tulevaan ja pyrittiin näyttämään mitä mahdollisuuksia ja vahvuuksia alueella voisi olla. Piha-alueen uudistaminen on ollut osa tätä kehittämistä ja kesällä 2024 piha-alueella saattoi esimerkiksi hengähtää riippumatossa, pelaila lainattavia pihapelejä tai osallistua maksuttomalle, alueen historiaa avaavalle opastukselle.

Aalto-yliopiston kanssa toteutettiin syyskaudella kehittämissyhteistyö, jossa 15 maisterivaiheen arkkitehtiopiskelijaa laati Building Design Studio -kurssityönään suunnitelman Merikeskuksen tilaohjelman ja kokonaisuuden uudistamisesta. Ajoitus oli onnistunut sekä Sigynin selvityshankkeen että 2025 alueella käynnistyvän kaavoitusprosessin näkökulmasta.

Kumppanuuspäällikön johdolla jatkettiin uusien kumppanuusmallien edistämistä. Toteutuneena kumppanuutena merialan toimijoiden kanssa oli mm. Sea Focus -yhteistyö, jonka myötä Forum Marinum osallistui Navigate-messuille keväällä ja emännöi kansainvälisiä sidosryhmätapaamisia Merikeskuksessa.

Lokakuussa osallistuimme Merenkulkumessuille naapurissamme Aurigassa. Joka toinen vuosi järjestettävä messutapahtuma on vakiintunut merenkulkualan paikallistoimijoiden rennoksi kohtaamispaikaksi. Meriteollisuuden kauppakumppanuuksien sijaan näillä messuilla tuntuu korostuvan nuorten opiskelijoiden rekrytointi sekä pienten –ja keskisuurten yritysten välinen verkostoituminen. Forum Marinumin toiminta merellisenä muistina tekee vaikutuksen usein teknologiakeskeiseen lähestymistapaan tottuneisiin messukävijöihin.

Vakiintuneista yrityskumppaneista Meyerin kanssa tehtiin syksyllä kevyt päivitys laivanrakennusnäyttelyyn yrityksen 10-vuotisen Suomessa olon juhluvuoden kunniaksi.

HENKILÖSTÖ

Forum Marinumin palveluksessa oli toimintavuoden päättyessä vakinaista henkilökuntaa yhteensä 20. Erityisesti kesäkaudella on tuntipalkkaisena henkilöstönä toiminut eripituisia aikoja kesätyöntekijöitä, asiakaspalvelijoita ja veneenkuljettajia. Heistä osa toimi myös talvikautena määräaikaisina tai tarvittaessa erikseen kutsuttuina työntekijöinä asiakaspalvelun tehtävissä. Lisäksi töissä on ollut määräaikaisia projektityöntekijöitä, harjoittelijoita, työllistettyjä ja siviilipalvelusmies. Henkilötyövuosia kertyi vuonna 2024 yhteensä 32.

Hyvinvointi ja yhteisöllisyys

Virkistystoimintatiimi jatkoi henkilökunnan tyhypsäivien järjestämistä aiempaa aktiivisemmin. Henkilökunnalle järjestettiin keväällä puolen päivän retki Turun tuomiokirkkoon ja syksyllä koko päivän retki Vesilaitosmuseoon ja Kurjenrahkalle. Lisäksi järjestettiin marraskuussa pikkujoulut.

Työhyvinvointia tuettiin liikuntasetedulla. Vuoden 2023 forummarinumlaisena säätiön hallitus palkitsi henkilökunnan ehdotusten pohjalta helmikuun ystävänpäivän tilaisuudessa asiakaspalvelija Anna Pitkäsen.

Yhteisen työn ja osaamisen kehittäminen

Forum Marinumin henkilökunnalle järjestettiin kaksi koko päivän suunnittelupäivää, joissa tammikuussa keskityttiin toimintasuunnitelman ja strategian tarkentamiseen. Molemmissa suunnittelupäivissä teemana oli lisäksi työnkuvien ja prosessien selkeyttäminen.

Henkilöstön osaamista on kehitetty erilaisilla täydennyskoulutuksilla kotimaassa erityisesti Museoliiton tarjoamiin koulutuksiin ja seminaareihin osallistumalla, sekä Trafiikki-verkoston kautta. Erasmus+ akkreditoinnin avulla on toteutettu vuoden aikana kahdeksan kansainvälistä job shadowing –liikkuvuutta, jotka ovat tehokas tapa kasvattaa erikoisosaamista.

TILAT

Kaupungin energiainvestointituella edellisenä vuonna käynnistettyjen jäähdytys- ja lämmitysjärjestelmien ajanmukaistaminen Kruununmakasiinissa saatettiin päätökseen. Viimeisenä valmistuivat Kruununmakasiinin ja ravintolasiiven uudet lämmönvaihtimet sekä kaukokylmäliittymä.

Kokonaiskonseptointi ja siihen liittyvä uusi tilaohjelma etenivät vuoden aikana omana työnä. Kehittämisyhteistyö Aalto-yliopiston arkkitehtuurin laitoksen kanssa toi hyvää konkretiaa tulevan tarkemman suunnittelun pohjaksi. Seuraava vaihe on suunnitella Kruununmakasiinin tilatekniset kunnostukset.

Säätiö on enemmistöomistaja KOY Linnanpuomissa. Lisäksi jatkettiin kokoelmien säilytystilojen vuokraamista Heikkilässä, Pääskyvuoressa ja Turun sataman alueella. Lisäksi jatkettiin kokoelmien pitkäaikaissäilytyksen ratkaisujen etsimistä pitkällä tähtäimellä.

SÄÄTIÖN HALLITUS, TYÖVALIOKUNTA JA NEUVOTTELUKUNTA

Forum Marinum –säätöön hallitus piti toimintavuoden aikana viisi kokousta ja hallituksen työvaliokunta kaksi kokousta. Työvaliokunnalla ei ole sääntömääräistä tehtävää, mutta sen tehtävä on hallituksen työjärjestyksen mukaisesti tukea säätöön hallitusta ja toimitusjohtajaa. Säätiön yksityisistä perustajayhteisöistä koostuva neuvottelukunta kokoontui vuosittaiseen kokoukseensa helmikuussa ystävänäpäivän perinteisen tapaamisen yhteydessä. Heinäkuussa järjestettiin kaikille hallintoelimille ja keskeisille sidosryhmille yhteinen Meren puolella –tilaisuus Tall Ships Racesin yhteydessä.

Säätiön hallituksen, neuvottelukunnan ja hallituksen työvaliokunnan kokoonpanot ja henkilöt on esitetty liitteessä.

TALOUS

Talouden osalta tavoitteena oli edellisen vuoden tapaan saavuttaa nollatulot. Ennätysvuosi Merikeskuksen asiakasmäärissä ja omissa tuloissa sekä toisaalta tiukka kulukuri toimintamenoissa auttoivat nostamaan tuloksen 37 659, 59 euroa ylijäämälle, jonka avulla säätiön tase saatiin tasapainoon alijäämäisten vuosien 2021–2022 jäljiltä.

Säätiön liikevaihto oli 2 935 726 euroa, josta omien palvelutuottojen osuus 49 %. Palvelutuottoja kasvattavasti vaikutti kaupungin investointi Suomen Joutsenen peruskunnostukseen sekä uudenmuotoinen yhteistyösopimus Rikosseuraamuslaitoksen kanssa, jossa avolaitostyömaan yhteistyön laajuus säilyi ennallaan, mutta kaikki työ- ja materiaali kustannukset toteutuivat Forum Marinumin kautta kasvattaen palvelusopimuksen arvoa. Kokonaisliikevaihto kasvoi edellisvuodesta ja ylitti talousarvion. Omat myyntituotot olivat ennätyskävijävuoden myötä kaikilta osin (pääsyliput, tilavuokrat, museokauppa) edellisvuotta paremmat. Lisäksi onnistuttiin hyvin hankerahoituksen saamisessa.

Tuloslaskelmassa, taseessa ja liitetiedoissa on selvitetty tarkemmin kuluneen kauden talous.

TILIKAUDEN JÄLKEISET OLENNAISET TAPAHTUMAT

Vuosi 2025 on käynnistynyt toiminnan puolesta hyvin – Merimonsterit kiinnostaa edelleen kävijöitä. Yleinen tiukka taloustilanne näkyy kuitenkin alkuvuonna edellisvuotta pienempänä kokoustilojen käyttöasteena mikä lisää aiheuttaa painetta loppuvuoden taloudelle.

Sigynin selvityshanke valmistui ja julkistettiin maaliskuussa. Jatkohankkeelle on jo varmistunut rahoitusta ja työtä jatketaan. Muut strategiset hankkeet – Suomen Joutsenen peruskunnostus ja Merilukutaidon kehittämishanke Meidän meremme ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti.

Valtionhallinnon leikkaukset heijastuivat säätiön alkuvuodesta kahdesta suunnasta – museoiden valtionosuuden pienenemisenä sekä Rikosseuraamuslaitoksen leikkausten myötä pitkäaikaisen avolaitostyömaan yhteistyön perustan muuttumisena. Työmaan tiimissä käytiin palvelusopimuksen muututtua olennaisesti muutosneuvottelut helmi-maaliskuussa. Yhteistyö Risen kanssa neuvotellaan uudestaan kesään mennessä. Samoin muutokset heijastuvat yhteistyöhön Sotamuseon kanssa.

Turun kaupungin kanssa neuvottelut uudesta yhteistyösopimuksesta ovat viivästyneet alkuvuodelle, mikä on vaikuttanut hidastavasti Forum Marinumin toiminnan uudistussuunnitelmiin ja niiden edistämiseen.

ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Vuonna 2023 voimaan tullut strategia on alkanut toteutua lupaavasti ja oli mahdollistamassa 2024 hyvää tulosta sekä toiminnallisesti että taloudellisesti. Uusi kokonaiskonsepti antaa hyvät edellytykset uudistaa Forum Marimumin kokonaisuutta ja lisätä vaikuttavuutta. Sigynin selvityshankkeessa tutkitut vaihtoehdot hyödyttävät myös Forum Marimumin tulevaa kehitystä.

Julkisen talouden leikkaukset ja viivästyneet yhteistyösopimusneuvottelut saattavat hidastaa Merikeskuksen uudistumissuunnitelmien aikatauluja, mutta pidemmällä tähtäimellä tavoite on edelleen sama. Uudistuvat tilat ja sisällöt mahdollistavat vaikuttavamman ja taloudellisesti kestävämmän toiminnan. Muutosta kirittää myös alueella etenevä kaavoitus ja Linnanniemen kaupunginosan kehittyminen. Myös Turun kaupungin juhluvuosi 2028 on yksi tulevista kiintopisteistä.

Jo tapahtuneet isot muutokset toimintaedellytyksistä johtavat lähivuosina myös yleishyödyllisen museotoiminnan laajuuden kriittiseen tarkasteluun. Yhdessä omistajien ja sidosryhmien kanssa on tarkasteltava kestävää laajuutta kokoelmien ja paljon resursseja vaativien museoalusten säilyttämisessä.

Toiminnan kehittämisen kannalta kriittistä on saada Kruununmakasiinin kunnostus käyntiin lähivuosina samoin kuin Suomen Joutsenen kävijäkokemuksen uudistaminen peruskunnostuksen rinnalla. Lähivuosina keskeisiä painopisteitä ovat myös kumppanuuksien vahvistaminen, uusien rahoituslähteiden löytäminen sekä entistä kohdennetumpi viestintä.